

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

ZESPÓŁ REALIZACJI

BADAŃ

INTERNET:

621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17

<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24

00 - 503 W A R S Z A W A

TELEFAX 629 - 40 - 89

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/125/125/98

SEJM III KADENCJI W OPINIACH SPOŁECZEŃSTWA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ W społeczeństwie przeważa przekonanie o niedostatecznym reprezentowaniu interesów ogólnospołecznych przez Sejm III kadencji: ponad dwie piąte ankietowanych (42%) sądzi, że reprezentuje on interesy tylko niektórych grup społecznych, a niemal jedna czwarta (24%) jest zdania, iż większość społeczeństwa nie ma w nim swoich przedstawicieli. O reprezentowaniu przez obecny Sejm interesów całego społeczeństwa przekonany jest mniej niż co piąty respondent (18%). Jednocześnie jednak prawie trzy czwarte (71%) badanych identyfikuje się z poglądami przynajmniej niektórych posłów tego Sejmu.

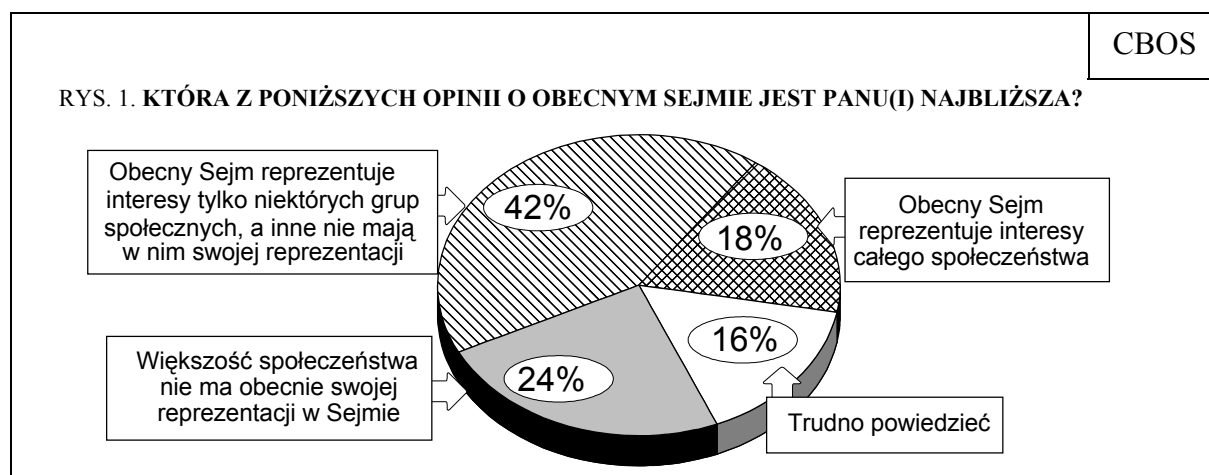
- ◆ Większość ankietowanych wyraża przekonanie, że obecny Sejm ma raczej mały autorytet społeczny i pracuje zbyt opieszale, ponad połowa uważa, że zajmuje się on na ogół sprawami mało istotnymi i nie działa sprawnie. Raczej niekorzystne są także opinie o trafności decyzji podejmowanych przez obecnych posłów, krytyczne są też oceny kwalifikacji posłów i motywów ich sejmowej działalności.

- ◆ Zwraca uwagę podobieństwo społecznego wizerunku Sejmu i posłów II oraz III kadencji.

W ciągu dziesięciu miesięcy, jakie upłynęły od pierwszego posiedzenia Sejmu III kadencji, społeczeństwo mogło wyrobić sobie opinię o działalności tej instytucji. Przedmiotem sierpniowego sondażu¹ był m.in. społeczny wizerunek Sejmu i jego posłów. Respondenci oceniali reprezentatywność Sejmu, jego autorytet w społeczeństwie, społeczną rangę spraw przezeń rozpatrywanych, a także trafność jego decyzji i sprawność działania. Wypowiadali się również na temat kwalifikacji posłów oraz motywów ich sejmowej działalności.

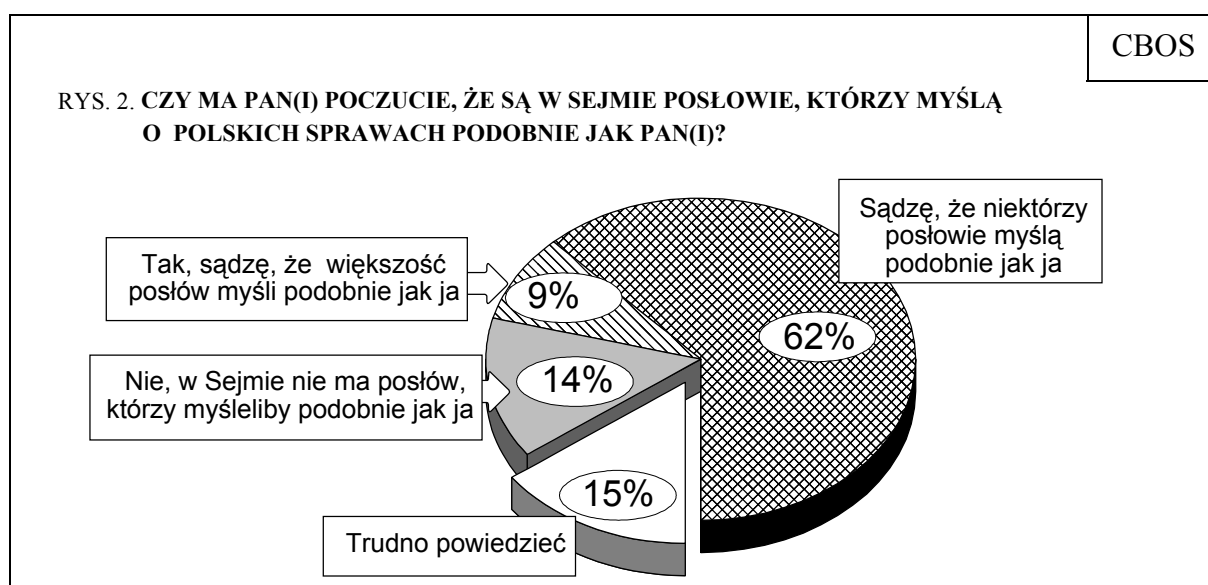
REPREZENTACJA INTERESÓW I POGLĄDÓW SPOŁECZEŃSTWA

Większość Polaków - zapytanych wprost - uważa, że obecny Sejm niewystarczająco reprezentuje interesy ogólnospołeczne. Ponad dwie piąte ankietowanych podziela pogląd, że jest on wyrazicielem interesów tylko niektórych grup społecznych, niemal jedna czwarta zaś jest zdania, że większość społeczeństwa nie ma w nim swojej reprezentacji. Tylko niespełna co piąty respondent przypisuje Sejmowi reprezentowanie interesów całego społeczeństwa.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (99), 14-19 sierpnia, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1085).

Opinie o Sejmie II kadencji oraz o obecnym - odnotowane w drugim miesiącu jego funkcjonowania - wskazują, że oceniając reprezentatywność Sejmu badani kierują się przede wszystkim obecnością bądź nieobecnością w nim pewnych ugrupowań politycznych oraz „siłą” poszczególnych klubów parlamentarnych. Podstawą tych ocen mogą być również społeczne etykiety partii politycznych, postrzeganych często przez pryzmat haseł i sloganów wyborczych. Zdaniem badaczy, lepszym wskaźnikiem postrzegania reprezentatywności Sejmu jest stopień identyfikacji ankietowanych z poglądami posłów².

Przypomnijmy, że niemal co czwarty ankietowany podziela opinię, że większość społeczeństwa nie ma w obecnym Sejmie swojej reprezentacji interesów. Okazuje się jednak, że tylko co siódmy (14%) stwierdza, że w Sejmie nie ma posłów, z których poglądami mógłby się identyfikować. Prawie trzy czwarte badanych (71%), dostrzega w Sejmie osoby, które o polskich sprawach myślą podobnie jak oni.

² Zob. komunikaty CBOS: „Sejm drugiej kadencji w ocenie Polaków”, październik ‘97 oraz „Opinia społeczna o nowym Sejmie”, grudzień ‘97.

Można więc uznać, że w społecznym odbiorze obecny Sejm jest instytucją, która reprezentuje - w mniejszym lub większym stopniu - poglądy zdecydowanej większości Polaków. Odnosi się to nawet do zwolenników ugrupowań opozycyjnych, którzy wyraźnie częściej niż sympatycy partii koalicji rządowej podzielają przekonanie o niedostatecznym reprezentowaniu interesów ogólnospołecznych przez Sejm III kadencji, a jednocześnie zdecydowana większość z nich deklaruje, że w obecnym Sejmie są posłowie, którzy myślą podobnie jak oni.

Tabela 1

w procentach

Która z poniższych opinii o obecnym Sejmie jest Panu(i) najbliższa?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?*			
	AWS	UW	PSL	SLD
Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa	30	50	16	11
Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają w nim swojej reprezentacji	44	30	44	51
Większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w Sejmie	12	13	22	30
Trudno powiedzieć	14	7	17	8

* Na pytanie to odpowiadały tylko osoby, które zadeklarowały swój udział w ewentualnych wyborach parlamentarnych.
W tabeli uwzględniono elektoraty ugrupowań, które reprezentowane były przez co najmniej 50 osób.

Tabela 2

w procentach

Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?*			
	AWS	UW	PSL	SLD
Tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja	15	12	14	8
Sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja	64	82	61	75
Nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja	13	2	13	8
Trudno powiedzieć	8	4	12	9

* Na pytanie to odpowiadały tylko osoby, które zadeklarowały swój udział w ewentualnych wyborach parlamentarnych.
W tabeli uwzględniono elektoraty ugrupowań, które reprezentowane były przez co najmniej 50 osób.

Podobnie jak w przypadku Sejmu II kadencji, brak reprezentatywności Sejmu III kadencji dotyczy interesów społecznych na poziomie makro, znacznie korzystniej natomiast oceniana jest jego reprezentatywność na poziomie wspólnoty poglądów.

Kolejna prawidłowość, odnotowana zarówno w odniesieniu do Sejmu II, jak i III kadencji, dotyczy pogorszenia się ocen reprezentatywności tej instytucji w ciągu pierwszego roku działalności, które obserwujemy zarówno w odniesieniu do wspólnoty interesów, jak i wspólnoty poglądów³.

Tabela 3 w procentach

Która z poniższych opinii o obecnym Sejmie jest Panu(i) najbliższa?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XI '93	XI '94	VII '96	VIII '97	XI '97	VIII '98
Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa	38	19	19	17	27	18
Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają w nim swojej reprezentacji	30	40	36	44	39	42
Większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w Sejmie	19	27	29	22	22	24
Trudno powiedzieć	13	14	16	17	12	16

Tabela 4 w procentach

Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XI '93	XI '94	VII '96	VIII '97	XI '97	VIII '98
Tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja	25	13	11	10	17	9
Sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja	52	53	62	64	60	62
Nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja	7	17	14	11	10	14
Trudno powiedzieć	16	17	13	15	14	15

Zjawisko to można wiązać z opadaniem fali wyborczych emocji. Miesiące następujące po wyborach są bowiem okresem weryfikacji obietnic przedwyborczych, które - co oczywiste - nie mogą być spełnione w tak krótkim czasie.

³ Należy jednak podkreślić, że obecne pogorszenie się społecznej oceny reprezentatywności Sejmu jest znacznie mniejsze niż w przypadku Sejmu II kadencji.

Pogorszenie się ocen reprezentowania interesów społeczeństwa przez Sejm III kadencji obserwujemy głównie w środowiskach związanych z ugrupowaniami politycznymi, które zwyciężyły w wyborach. W listopadzie '97 reprezentatywność Sejmu III kadencji pod tym względem zdecydowanie najwyżej oceniał elektorat zwycięskiej AWS (46% odpowiedzi, że Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa). W sierpniu '98 już tylko co czwarty (26%) wyborca AWS podzielał tę opinię, przeważało zaś przekonanie, że obecny Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają w nim swoich przedstawicieli. W pozostałych elektoratach zmiany okazały się niespójne (UW i PSL) albo nie odnotowano ich w ogóle, jak w przypadku elektoratu SLD, który najgorzej ocenił reprezentatywność Sejmu III kadencji zarówno w drugim miesiącu jego działania, jak i dziesięć miesięcy później.

Tabela 5

w procentach

Która z poniższych opinii o obecnym Sejmie jest Panu(i) najbliższa?	Na którą partię lub organizację głosował(a) Pan(i) w ostatnich wyborach do Sejmu?*							
	AWS		UW		PSL		SLD	
	XI '97	VIII '98	XI '97	VIII '98	XI '97	VIII '98	XI '97	VIII '98
Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa	46	26	29	36	20	15	15	12
Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają w nim swojej reprezentacji	30	44	45	29	40	51	51	51
Większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w Sejmie	13	17	18	29	31	15	28	28
Trudno powiedzieć	11	14	8	6	9	20	6	9

* W tabeli uwzględniono elektoraty ugrupowań, które reprezentowane były przez co najmniej 50 osób.

Spadek reprezentatywności rozumianej jako wspólnota poglądów odnotowujemy natomiast w elektoratach obu ugrupowań koalicyjnych. Wśród wyborców AWS odsetek przekonanych, że większość posłów myśli podobnie jak oni, spadł o 18 punktów, w elektoracie UW - o 13. Nie zmienił się jednak w tych elektoratach odsetek tych, którzy nie znajdują w Sejmie nikogo, kto reprezentowałby ich poglądy. Wśród wyborców PSL opisywane zmiany były niespójne, natomiast w elektoracie SLD oceny pozostały niemal na takim samym poziomie jak w listopadzie '97.

Tabela 6

w procentach

Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)?	Na którą partię lub organizację głosował(a) Pan(i) w ostatnich wyborach do Sejmu?*							
	AWS		UW		PSL		SLD	
	XI '97	VIII '98	XI '97	VIII '98	XI '97	VIII '98	XI '97	VIII '98
Tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja	30	12	22	9	4	11	9	7
Sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja	51	68	74	81	69	63	70	67
Nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja	9	9	1	3	7	13	10	14
Trudno powiedzieć	10	11	3	7	20	13	11	12

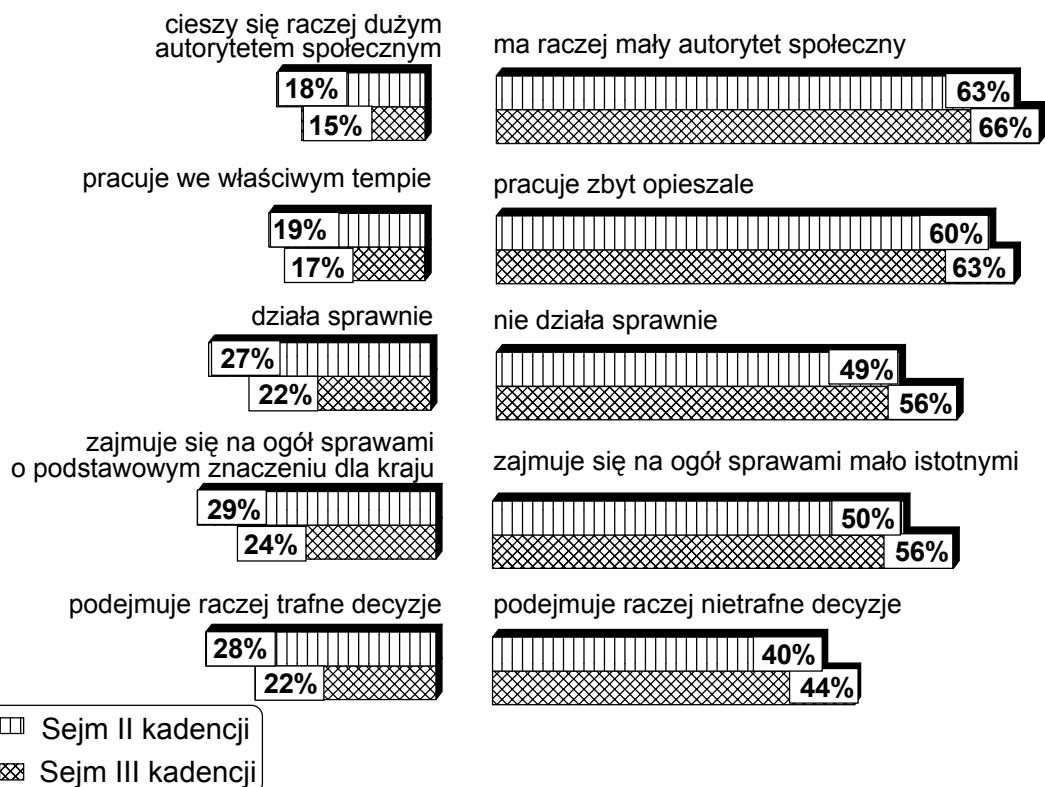
*W tabeli uwzględniono elektoraty ugrupowań, które reprezentowane były przez co najmniej 50 osób.

Ogólnie rzecz biorąc można uznać, że pogorszenie się oceny reprezentatywności Sejmu zarówno z punktu widzenia interesów, jak i poglądów społeczeństwa, odnotowywane w pierwszym roku jego funkcjonowania, dotyczy w głównej mierze ocen wystawianych przez respondentów identyfikujących się ze zwycięskimi ugrupowaniami politycznymi. Można przypuszczać, że wynik wyborów nastawia ich szczególnie entuzjastycznie w początkowym okresie działalności Sejmu i powoduje, że wiążą większe niż inni nadzieje ze swoimi reprezentantami. Gdy więc w okresie powyborczym dochodzi do konfrontacji obietnic z rzeczywistością, właśnie oni okazują się najbardziej podatni na frustrację rodzącą krytycyzm.

SPÓLECZNY WIZERUNEK SEJMU I JEGO POSŁÓW

Opinia o reprezentatywności Sejmu III kadencji okazała się niejednoznaczna - zdecydowanie krytyczna w aspekcie obrony interesów, znacznie bardziej pozytywna w ocenie wspólnoty poglądów. Pozostałe opinie o Sejmie cechuje natomiast konsekwentny krytycyzm. Większość ankietowanych wyraża przekonanie, że obecny Sejm ma raczej mały autorytet społeczny i pracuje zbyt opieszale. Ponad połowa badanych uważa, że zajmuje się on na ogół sprawami mało istotnymi i nie działa sprawnie. Raczej niekorzystne są także opinie o trafności decyzji podejmowanych przez ten Sejm.

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, OBECNY SEJM:

Pominięto „trudno powiedzieć”.

Należy podkreślić, że na ogół oceny dotyczące obecnego Sejmu są nieco bardziej krytyczne niż wystawione Sejmowi II kadencji u schyłku jego funkcjonowania⁴. Odnosi się to szczególnie do sprawności jego działania, trafności podejmowanych decyzji oraz społecznej rangi spraw, jakimi się zajmuje.

Do czynników w największym stopniu wpływających na opinię badanych o Sejmie można zaliczyć identyfikację polityczną i sympatie partyjne. Zdecydowanie najbardziej krytyczni wobec sposobu działania i społecznego wizerunku obecnego Sejmu są respondenci o lewicowych poglądach politycznych, najlepiej zaś oceniają je ankietowani o orientacji prawicowej. Znajduje to odzwierciedlenie w opiniach potencjalnych elektoratów partyjnych. Silny krytycyzm cechuje przede wszystkim ewentualnych wyborców SLD oraz PSL, znacznie bardziej pozytywne opinie wyrażają natomiast sympatycy ugrupowań koalicyjnych.

⁴ Zob. komunikat CBOS „Sejm drugiej kadencji w ocenie Polaków”, październik ‘97.

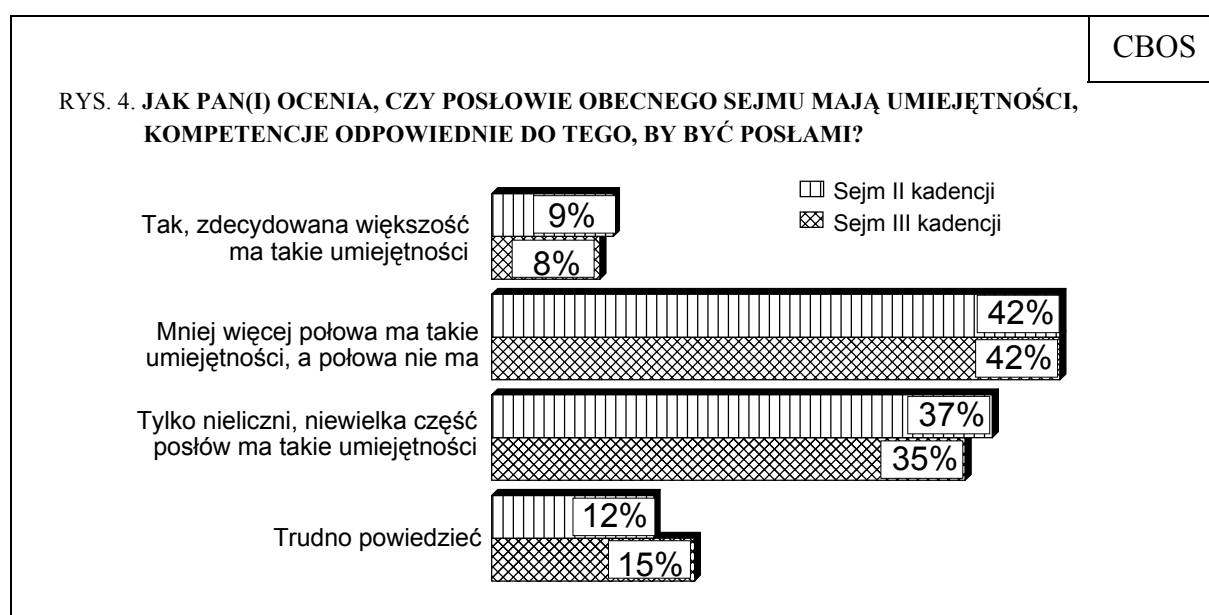
Tabela 7

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm:	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?*			
	AWS	UW	PSL	SLD
- ma raczej mały autorytet społeczny	47	52	75	73
- pracuje zbyt opieszale	64	63	55	70
- nie działa sprawnie	43	49	58	61
- zajmuje się na ogół sprawami mało istotnymi	40	47	51	72
- podejmuje raczej nietrafne decyzje	31	23	44	60

* Na pytanie to odpowiadały tylko osoby, które zadeklarowały swój udział w ewentualnych wyborach parlamentarnych.
W tabeli uwzględniono elektoraty ugrupowań, które reprezentowane były przez co najmniej 50 osób.

Polacy są bardzo krytyczni również wobec swoich przedstawicieli w parlamencie. Wśród ankietowanych przeważa opinia, że mniej więcej połowa posłów Sejmu III kadencji nie ma kwalifikacji i kompetencji koniecznych do pełnienia swojej funkcji, przy czym ponad jedna trzecia przypisuje te umiejętności tylko nielicznym posłom. Należy podkreślić, że niemal identyczne były oceny kompetencji posłów Sejmu II kadencji pod koniec ich urzędowania⁵.

⁵Zob. przypis 4.

Społeczne oceny kwalifikacji posłw wyrażnie się różnią w zależności od deklarowanych przez respondentów poglądów politycznych i sympatii partyjnych. Krytycyzm w większym stopniu wykazują osoby o orientacji lewicowej niż prawicowej. Znajduje to wyraźne przełożenie na opinie potencjalnych elektoratów partyjnych - sympatycy partii opozycyjnych gorzej oceniają kompetencje posłw aniżeli zwolennicy ugrupowań rządzących.

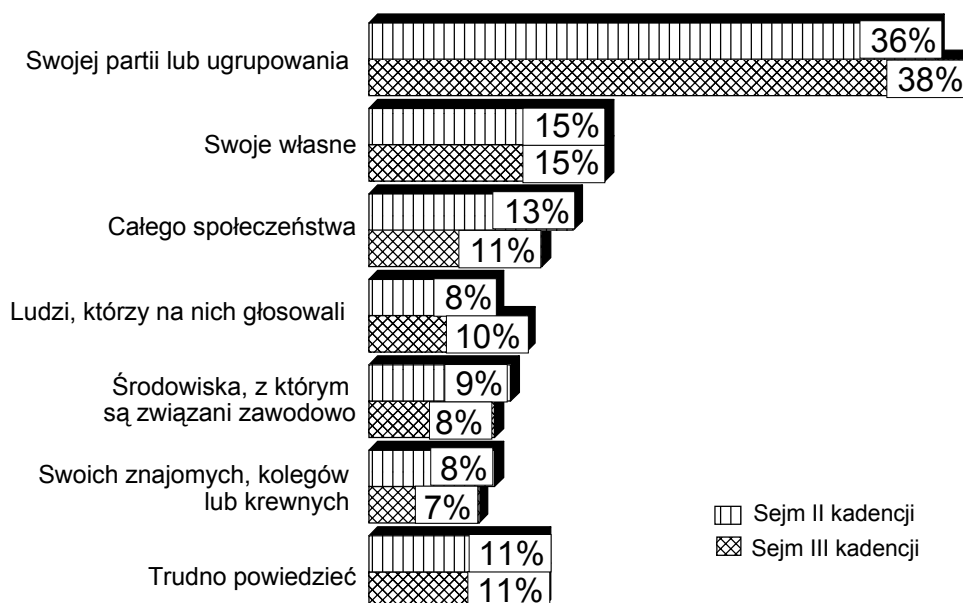
Tabela 8

w procentach

Jak Pan(i) ocenia, czy posłowie obecnego Sejmu mają umiejętności, kompetencje odpowiednie do tego, by być posłami?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?*			
	AWS	UW	PSL	SLD
Tak, zdecydowana większość ma takie umiejętności	15	15	3	10
Mniej więcej połowa ma takie umiejętności, a połowa nie ma	51	50	61	43
Tylko nieliczni, niewielka część posłw ma takie umiejętności	23	22	27	38
Trudno powiedzieć	11	13	9	8
* Na pytanie to odpowiadały tylko osoby, które zadeklarowały swój udział w ewentualnych wyborach parlamentarnych. W tabeli uwzględniono elektoraty ugrupowań, które reprezentowane były przez co najmniej 50 osób.				

Krytycznie postrzegane są również motywy działalności sejmowej posłw. Zdaniem większości ankietowanych, działania obecnego Sejmu są zdominowane przez partykularne interesy parlamentarzystów. W zdecydowanej mniejszości są badani, którzy sądzą, iż posłowie w pracy kierują się dobrem ogółu społeczeństwa lub przynajmniej grup, które oddały na nich swe głosy w wyborach. Motywem działania najczęściej przypisywanym posłom jest natomiast interes partyjny lub wręcz osobisty. Również w tym przypadku należy podkreślić, że niemal identycznie Polacy ocenili motywy posłw Sejmu II kadencji u schyłku jego funkcjonowania.

RYS. 5. CZYJE PRZED W SZYSTKIM POTRZEBY I INTERESY REPREZENTUJE, PANA(I) ZDANIEM, WIĘKSZOŚĆ POSŁÓW OBECNEGO SEJMU?

We wszystkich potencjalnych elektoratach najczęstsze jest przekonanie, że posłowie obecnego Sejmu mają na względzie głównie interesy swoich partii lub ugrupowań. Opinia ta jest najbliższa osobom, które deklarują chęć głosowania na SLD. One też częściej niż pozostałe przypisują posłom reprezentowanie partykularnych interesów - partyjnych, „kumpłowskich” oraz osobistych (łącznie 72%).

Tabela 9

w procentach

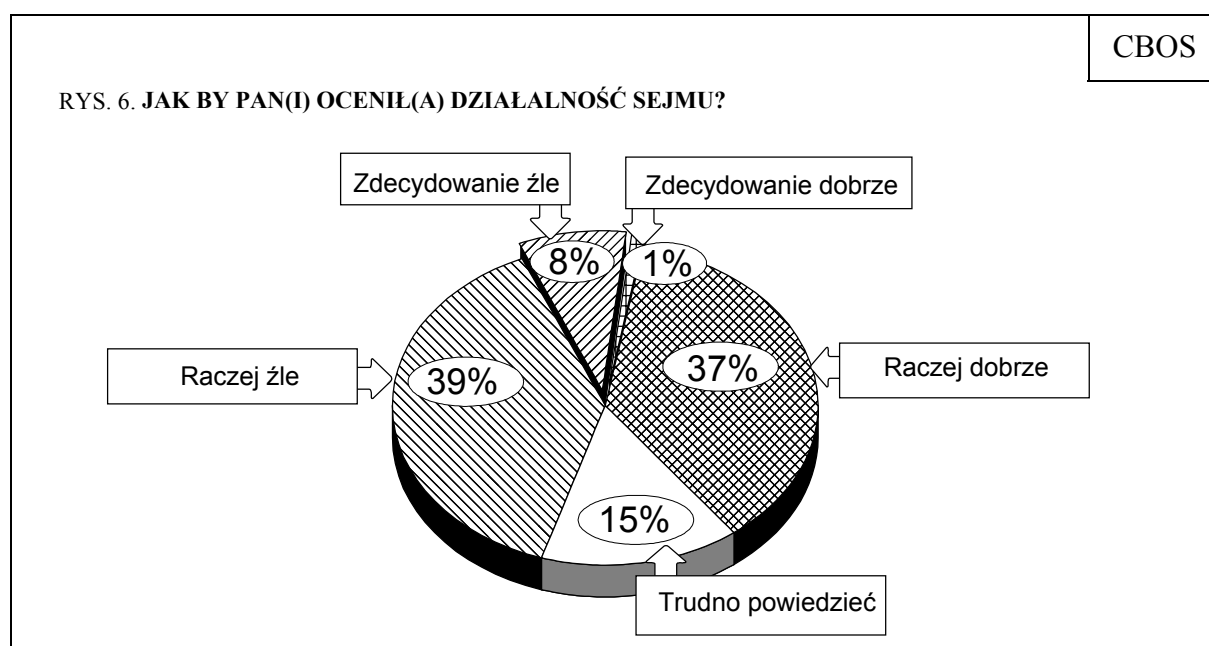
Czyje przede wszystkim potrzeby i interesy reprezentuje, Pana(i) zdaniem, większość posłów obecnego Sejmu?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?*			
	AWS	UW	PSL	SLD
Swojej partii lub ugrupowania	34	44	30	54
Swoje własne	13	8	16	9
Całego społeczeństwa	16	19	5	9
Ludzi, którzy na nich głosowali	15	15	17	3
Środowiska, z którym są związani zawodowo	6	11	11	9
Swoich znajomych, kolegów lub krewnych	6	2	14	9

* Na pytanie to odpowiadały tylko osoby, które zadeklarowały swój udział w ewentualnych wyborach parlamentarnych.
W tabeli uwzględniono elektoraty ugrupowań, które reprezentowane były przez co najmniej 50 osób.
W tabeli pominięto odpowiedzi „inne” i „trudno powiedzieć”.

W związku z całkowitym podobieństwem społecznego wizerunku Sejmu oraz posłów II i III kadencji trzeba wyraźnie powiedzieć, że w sierpniu '97 najbardziej krytyczną opinię o ustępującym Sejmie oraz o kwalifikacjach i motywach jego posłów miały elektoraty ROP, AWS i UW, natomiast pozytywnie oceniali je przede wszystkim wyborcy SLD, KPEiR i PSL⁶. Obecnie zaś najlepsze oceny na ogół wystawiają Sejmowi i posłom elektoraty AWS i UW, najgorsze zaś wyborcy SLD i PSL. Tak więc, niezależnie od tego, które ugrupowania sprawują władzę, aprobatę „swojego” Sejmu i jego posłów wyrażają przede wszystkim zwolennicy koalicji rządowej, dezaprobatę zaś - osoby identyfikujące się z opozycją. Świadczy to o wyraźnym upolitycznieniu i stereotypowości ocen w tej dziedzinie.

CO DECYDUJE O SPOŁECZNEJ OCENIE DZIAŁALNOŚCI SEJMU III KADENCJI?

Próbie odpowiedzi na to pytanie podjęliśmy korzystając ze wskaźnika, który systematycznie stosowany jest w sondażach CBOS do oszacowania ogólnej oceny działalności różnych instytucji, między innymi Sejmu⁷.

⁶ Zob. przypis 4.

⁷ Zob. komunikat CBOS „Opinie o rządzie i instytucjach politycznych”, sierpień '98.

W ostatnich dwóch miesiącach odnotowaliśmy pogorszenie się ogólnej oceny pracy Sejmu i przewagę opinii krytycznych.

Tabela 10

w procentach

Ocena działalności Sejmu III kadencji	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XII '97	II '98	V '98	VI '98	VII '98	VIII '98
Dobra	40	45	44	43	38	38
Zła	39	42	45	46	50	47
Trudno powiedzieć	21	13	11	11	12	15

Trzeba podkreślić, że w elektoratach partyjnych przewagę ocen krytycznych odnotowujemy obecnie jedynie wśród zwolenników SLD. Opinie wyborców PSL są wyraźnie podzielone, a wśród sympatyków ugrupowań koalicyjnych przeważa pozytywne zdanie o działalności Sejmu III kadencji - ponad połowa z nich wystawia mu dobrą notę. Podobnie zróżnicowane są oceny w zależności od poglądów politycznych ankietowanych. Najkorzystniej oceniają obecny Sejm osoby o prawicowej orientacji politycznej (52% ocen pozytywnych). Wśród respondentów identyfikujących się z lewicą oraz deklarujących centrowe poglądy polityczne ponad połowa ma o obecnym Sejmie krytyczne zdanie (lewica - 58%, centrum - 51%). W tym kontekście należy podkreślić, że ogólna ocena działalności Sejmu w niewielkim stopniu wiąże się z cechami społeczno-demograficznymi ankietowanych⁸. Podjęliśmy natomiast próbę sprawdzenia, które z rozpatrywanych w tym opracowaniu aspektów działalności Sejmu biorą ankietowani pod uwagę wystawiając ogólną ocenę tej instytucji.

⁸ Oszacowanie tych zależności jest trudne ze względu na wyraźny związek odpowiedzi „trudno powiedzieć” z cechami położenia społecznego i materialnego badanych.

		CBOS
Korelacje społecznej oceny działalności Sejmu III kadencji z (ze):		V Cramera*
- trafnością decyzji podejmowanych przez Sejm		0.50
- sprawnością działania Sejmu		0.42
- autorytetem społecznym Sejmu		0.40
- społeczną rangą spraw rozpatrywanych przez Sejm		0.36
- reprezentacją interesów społeczeństwa		0.34
- kompetencjami posłów		0.29
- motywami działalności posłów		0.26
- tempem prac sejmowych		0.25
- stopniem identyfikacji respondentów z poglądami posłów		0.23
*Współczynnik VCramera obliczono z pominięciem odpowiedzi „trudno powiedzieć”.		

O społecznej ocenie działalności Sejmu III kadencji decydują przede wszystkim takie kryteria, jak: trafność decyzji podejmowanych przez Sejm, sprawność jego działania, autorytet, jakim się cieszy w społeczeństwie, a także społeczna ranga spraw przezeń rozpatrywanych i stopień jego reprezentatywności (w aspekcie makrostrukturalnym). Mniejszy wpływ na ogólną ocenę ma wizerunek posłów - ich kompetencje oraz motywy sejmowej działalności. Zaskakujące jest, że zdecydowanie najmniej ważnym kryterium branym przez respondentów pod uwagę przy ocenianiu działalności Sejmu jest stopień identyfikacji obywateli z poglądami posłów, a więc czynnik, który świadczy o reprezentatywności instytucji przedstawicielskiej.

★

★

★

Opinia o reprezentatywności Sejmu III kadencji jest niejednoznaczna - zdecydowanie krytyczna w aspekcie reprezentowania interesów społeczeństwa jako całości, znacznie bardziej pozytywna w ocenie wspólnoty poglądów obywateli i posłów. Należy podkreślić, że podobnie kształtowały się opinie o reprezentatywności Sejmu II kadencji. Kolejna

prawidłowość, odnotowana zarówno w odniesieniu do Sejmu II, jak i III kadencji, dotyczy spadku społecznej oceny reprezentatywności w ciągu pierwszego roku działalności tej instytucji.

Pozostałe opinie o Sejmie cechuje konsekwentny krytycyzm. Większość ankietowanych wyraża przekonanie, że obecny Sejm ma raczej mały autorytet społeczny i pracuje zbyt opieszale, ponad połowa uważa, że zajmuje się on na ogół sprawami mało istotnymi i nie działa sprawnie. Raczej niekorzystne są także opinie o trafności decyzji podejmowanych przez obecnych posłów, krytyczne są też oceny kwalifikacji posłów i motywów ich sejmowej działalności. Również w tym przypadku zwraca uwagę podobieństwo społecznego wizerunku Sejmu i posłów II oraz III kadencji. Okazuje się, że niezależnie od tego, jakie ugrupowania sprawują władzę, aprobatę „swojego” Sejmu i jego posłów wyrażają przede wszystkim zwolennicy koalicji rządowej, dezaprobatę zaś - osoby identyfikujące się z opozycją. Świadczy to o wyraźnym upolitycznieniu i stereotypowości ocen w tej dziedzinie.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Która z poniższych opinii o obecnym Sejmie jest Panu(i) najbliższa?
 1 - Obecny Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa; 2 - Obecny Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają w nim swojej sejmowej reprezentacji; 3 - Większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w Sejmie

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	42	24	17	1079
Płeć					
Mężczyźni	18	47	23	13	513
Kobiety	18	37	25	20	566
Wiek					
18-24 lat	23	39	19	19	147
25-34	16	44	33	6	193
35-44	18	47	22	13	235
45-54	14	49	23	14	182
55-64	16	39	31	14	140
65 lat i więcej	21	29	14	36	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	40	20	23	396
Miasto do 20 tys.	14	37	33	16	114
od 21 do 100 tys.	24	44	23	9	243
101-500 tys.	13	47	24	16	209
501 tys. i więcej mieszk.	18	39	32	12	112
Region					
Północny	20	38	23	19	123
Zachodni	27	32	31	10	125
Środkowo-zachodni	20	49	19	12	175
Środkowy	15	40	29	19	175
Wschodni	12	44	28	17	129
Południowo-wschodni	12	47	22	19	149
Południowo-zachodni	21	41	23	16	199
Wykształcenie					
Podstawowe	13	31	23	33	355
Zasadnicze zawodowe	18	45	24	12	312
Średnie	18	49	27	6	339
Wyższe	37	45	11	7	74
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	38	47	9	6	57
Prac. umysł. niż. szczebla	14	49	24	12	89
Pracownicy fiz. - umysł.	21	47	24	8	79
Robotnicy wykwalifikowani	15	47	30	8	121
Robotnicy niewykwalifik.	15	48	21	17	71
Rolnicy	10	38	21	32	74
Pracujący na własny rach.	25	48	24	3	44
Bierni zawodowo					
Renciści	12	41	25	23	140
Emeryci	20	34	22	24	201
Uczniowie i studenci	20	41	25	15	64
Bezrobotni	20	37	30	14	88
Gospodynie domowe i inni	18	36	27	19	52
Pracuje w:					
sferze budżetowej	24	51	17	9	85
sekt. państw., publicznym	15	56	21	9	98
sp. własc. pryw. i państwa	20	39	33	8	87
sekt. pryw. poza rolnictw.	20	42	26	12	205
prywatnym gosp. rolnym	8	44	20	28	83
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	18	39	24	20	235
276 - 399	16	46	21	18	170
400 - 549	21	35	30	13	224
550 - 799	18	46	23	13	153
Powyżej 799 zł	18	44	27	11	89
Ocena własnych war. mater.					
Złe	10	44	27	19	296
Średnie	18	40	23	19	522
Dobre	26	43	21	9	261
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	23	35	30	11	53
Raz w tygodniu	20	40	23	17	563
Kilka razy w miesiącu	16	40	24	20	176
Kilka razy w roku	17	46	25	13	201
W ogóle nie uczestniczy	11	48	21	20	85
Poglądy polityczne					
Lewica	12	50	30	8	219
Centrum	18	45	26	11	334
Prawica	28	43	15	14	233
Trudno powiedzieć	11	29	22	38	232

Tabela 2. Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)? 1 - Tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja; 2 - Sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja; 3 - Nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	9	62	14	15	1085
Płeć					
Mężczyźni	10	66	12	12	514
Kobiety	8	59	15	18	571
Wiek					
18-24 lat	5	67	16	12	151
25-34	8	70	12	9	193
35-44	10	64	10	16	236
45-54	9	64	15	11	182
55-64	11	57	17	11	140
65 lat i więcej	9	50	13	28	183
Miejsce zamieszkania					
Wieś	8	59	13	19	397
Miasto do 20 tys.	10	64	17	10	113
od 21 do 100 tys.	7	64	15	15	249
101-500 tys.	12	61	16	11	209
501 tys. i więcej mieszk.	8	71	5	16	112
Region					
Północny	17	64	10	10	124
Zachodni	10	64	17	10	129
Środkowo-zachodni	10	64	10	16	175
Środkowy	6	66	10	18	175
Wschodni	6	46	29	18	129
Południowo-wschodni	6	61	11	22	152
Południowo-zachodni	7	67	12	13	199
Wykształcenie					
Podstawowe	8	51	19	22	357
Zasadnicze zawodowe	10	61	14	15	312
Średnie	7	72	10	11	342
Wyższe	16	79	4	1	74
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	12	74	11	3	57
Prac. umysł. niż. szczebla	3	80	4	13	89
Pracownicy fiz. - umysł.	6	64	12	17	79
Robotnicy wykwalifikowani	6	66	15	12	124
Robotnicy niewykwalifik.	9	60	11	20	71
Rolnicy	8	52	19	22	74
Pracujący na własny rach.	9	85	4	2	44
Bierni zawodowo					
Renciści	9	48	19	23	140
Emeryci	13	55	13	19	202
Uczniowie i studenci	5	70	20	5	64
Bezrobotni	12	61	14	12	88
Gospodynie domowe i inni	8	64	16	12	52
Pracuje w:					
sferze budżetowej	7	66	13	13	85
sekt. państw., publicznym	6	71	7	15	98
sp. własc. pryw. i państwa	6	74	9	12	87
sekt. pryw. poza rolnict.	8	72	11	9	208
prywatnym gosp. rolnym	9	50	17	23	83
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	10	62	15	13	239
276 - 399	12	59	15	14	170
400 - 549	7	64	13	16	224
550 - 799	8	68	12	13	153
Powyżej 799 zł	11	77	5	7	89
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	58	19	17	299
Średnie	10	60	12	18	324
Dobre	9	73	10	8	261
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	12	50	24	14	53
Raz w tygodniu	8	64	11	17	567
Kilka razy w miesiącu	11	53	19	17	176
Kilka razy w roku	10	69	12	8	203
W ogóle nie uczestniczy	4	64	19	12	85
Poglądy polityczne					
Lewica	8	66	17	8	219
Centrum	8	68	11	13	334
Prawica	12	71	9	8	297
Trudno powiedzieć	6	39	20	34	232

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm: 1 - podejmuje raczej trafne decyzje; 2 - podejmuje raczej nietrafne decyzje

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	44	33	1084
Płeć				
Mężczyźni	28	45	27	513
Kobiety	18	43	39	571
Wiek				
18-24 lat	34	42	24	151
25-34	22	40	39	193
35-44	25	47	28	236
45-54	19	48	34	181
55-64	20	51	28	140
65 lat i więcej	16	38	46	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	41	37	397
Miasto do 20 tys.	33	35	32	113
od 21 do 100 tys.	23	43	35	249
101-500 tys.	19	58	24	208
501 tys. i więcej mieszk.	20	45	35	112
Region				
Północny	21	51	28	124
Zachodni	18	46	36	129
Środkowo-zachodni	29	42	29	175
Środkowy	16	46	38	176
Wschodni	22	42	36	129
Południowo-wschodni	23	39	38	152
Południowo-zachodni	26	44	30	198
Wykształcenie				
Podstawowe	19	43	38	356
Zasadnicze zawodowe	20	46	34	312
Średnie	26	45	29	342
Wyższe	34	34	32	74
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	35	29	36	57
Prac. umysł. niż. szczebla	18	51	31	89
Pracownicy fiz.- umysł.	20	49	31	79
Robotnicy wykwalifikowani	26	49	26	124
Robotnicy niewykwalifik.	19	56	26	71
Rolnicy	15	43	43	74
Pracujący na własny rach.	50	32	18	44
Bierni zawodowo				
Renciści	15	43	41	139
Emeryci	18	43	39	202
Uczniowie i studenci	39	43	17	64
Bezrobotni	22	40	39	88
Gospodynie domowe i inni	24	40	36	52
Pracuje w:				
sferze budżetowej	25	43	32	85
sekt. państw., publicznym	25	47	28	98
sp. właśc. pryw. i państwa	26	50	23	87
sekt. pryw. poza rolnict.	27	45	27	208
prywatnym gosp. rolnym	15	41	44	83
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	21	47	32	239
276 - 399	20	42	38	170
400 - 549	21	51	28	224
550 - 799	28	36	36	153
Powyżej 799 zł	30	48	23	89
Ocena własnych war. mater.				
Złe	14	52	35	299
Średnie	23	40	37	523
Dobre	32	43	25	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	10	47	42	53
Raz w tygodniu	22	42	35	566
Kilka razy w miesiącu	24	44	32	176
Kilka razy w roku	25	44	30	203
W ogóle nie uczestniczy	21	55	24	85
Poglądy polityczne				
Lewica	16	58	26	219
Centrum	23	45	32	334
Prawica	34	40	26	296
Trudno powiedzieć	13	34	52	232

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm:

	(%)			
	działa sprawnie	nie działa sprawnie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	56	22	1082
Płeć				
Meżczyźni	26	57	17	513
Kobiety	18	55	27	569
Wiek				
18-24 lat	25	55	20	151
25-34	19	61	20	193
35-44	23	58	18	236
45-54	17	59	24	181
55-64	23	64	13	140
65 lat i więcej	23	39	38	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	21	50	29	397
Miasto do 20 tys.	18	64	18	113
od 21 do 100 tys.	25	55	20	247
101-500 tys.	20	63	17	208
501 tys. i więcej mieszk.	23	59	18	112
Region				
Północny	30	57	14	122
Zachodni	13	65	23	129
Środkowozachodni	25	55	20	175
Środkowy	22	54	25	176
Wschodni	20	56	24	129
Południowo-wschodni	19	55	25	152
Południowo-zachodni	23	53	24	198
Wykształcenie				
Podstawowe	20	50	30	354
Zasadnicze zawodowe	18	60	21	312
Średnie	23	59	18	342
Wyższe	37	53	10	74
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	54	10	57
Prac. umysł. niż. szczebla	17	60	23	89
Pracownicy fiz. - umysł.	21	55	24	79
Robotnicy wykwalifikowani	21	59	20	124
Robotnicy niewykwalifik.	16	66	18	71
Rolnicy	16	51	33	74
Pracujący na własny rach.	35	52	13	44
Bierni zawodowo				
Renciści	14	57	29	139
Emeryci	26	47	27	200
Uczniowie i studenci	30	57	13	64
Bezrobotni	16	63	21	88
Gospodynie domowe i inni	26	59	15	52
Pracuje w:				
sferze budżetowej	26	59	15	85
sekt. państw., publicznym	17	52	31	98
sp. wiaśc. pryw. i państwa	22	64	14	87
sekt. pryw. poza rolnict.	28	56	16	208
prywatnym gosp. rolnym	15	55	30	83
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	20	59	21	239
276 - 399	18	56	25	170
400 - 549	21	60	19	224
550 - 799	29	50	21	153
Powyżej 799 zł	33	54	13	89
Ocena własnych war. mater.				
Złe	14	63	23	299
Średnie	22	53	25	521
Dobre	31	54	15	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	22	53	25	53
Raz w tygodniu	20	56	24	566
Kilka razy w miesiącu	22	52	26	176
Kilka razy w roku	28	55	17	201
W ogóle nie uczestniczy	19	65	17	85
Poglądy polityczne				
Lewica	14	74	12	219
Centrum	24	55	21	334
Prawica	29	54	16	296
Trudno powiedzieć	17	43	40	232

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm: 1 - cieszy się raczej dużym autorytetem społecznym; 2 - ma raczej mały autorytet społeczny

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	66	19	1083
Płeć				
Mężczyźni	18	66	16	514
Kobiety	12	65	22	569
Wiek				
18-24 lat	16	63	21	151
25-34	15	70	15	193
35-44	17	64	18	236
45-54	10	78	12	182
55-64	14	72	14	140
65 lat i więcej	17	48	35	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	62	23	397
Miasto do 20 tys.	20	67	14	113
od 21 do 100 tys.	17	65	18	247
101-500 tys.	13	69	18	209
501 tys. i więcej mieszk.	10	74	16	112
Region				
Północny	17	65	19	122
Zachodni	7	79	14	129
Środkowo-zachodni	15	64	21	175
Środkowy	12	66	22	176
Wschodni	14	64	22	129
Południowo-wschodni	18	59	23	152
Południowo-zachodni	20	65	15	199
Wykształcenie				
Podstawowe	12	60	28	355
Zasadnicze zawodowe	16	68	16	312
Średnie	15	71	13	342
Wyższe	19	58	23	74
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	20	64	15	57
Prac. umysł. niż. szczebla	19	64	17	89
Pracownicy fiz. - umysł.	6	82	13	79
Robotnicy wykwalifikowani	15	74	12	124
Robotnicy niewykwalifik.	15	73	12	71
Rolnicy	9	63	28	74
Pracujący na własny rach.	32	50	17	44
Bierni zawodowo				
Renciści	10	65	26	140
Emeryci	17	60	23	200
Uczniowie i studenci	18	58	23	64
Bezrobotni	15	68	16	88
Gospodynie domowe i inni	10	66	24	52
Pracuje w:				
sferze budżetowej	16	71	13	85
sekt. państw., publicznym	19	70	11	98
sp. właśc. pryw. i państwa	20	71	9	87
sekt. pryw. poza rolnict.	16	66	19	208
prywatnym gosp. rolnym	7	63	30	83
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	15	65	20	239
276 - 399	13	69	18	170
400 - 549	13	70	17	224
550 - 799	24	58	18	153
Powyżej 799 zł	15	73	12	89
Ocena własnych war. mater.				
Złe	8	72	20	299
Średnie	16	62	21	522
Dobre	20	65	14	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	9	71	20	53
Raz w tygodniu	15	64	20	567
Kilka razy w miesiącu	14	69	17	176
Kilka razy w roku	17	65	18	201
W ogóle nie uczestniczy	13	67	20	85
Poglądy polityczne				
Lewica	11	77	12	219
Centrum	15	69	16	334
Prawica	23	60	17	297
Trudno powiedzieć	8	58	33	232

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm: 1 - zajmuje się na ogół sprawami mało istotnymi; 2 - zajmuje się na ogół sprawami o podstawowym znaczeniu dla kraju

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	56	24	21	1085
Płeć				
Mężczyźni	58	26	17	514
Kobiety	54	22	24	571
Wiek				
18-24 lat	50	32	18	151
25-34	54	24	22	193
35-44	57	25	17	236
45-54	65	20	16	182
55-64	65	19	17	140
65 lat i więcej	43	22	35	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	51	22	27	397
Miasto do 20 tys.	60	25	16	113
od 21 do 100 tys.	55	23	22	249
101-500 tys.	61	25	14	209
501 tys. i więcej mieszk.	61	23	16	112
Region				
Północny	59	27	14	124
Zachodni	56	27	16	129
Środkowozachodni	54	23	24	175
Środkowy	56	17	26	176
Wschodni	55	20	24	129
Południowo-wschodni	56	21	23	152
Południowo-zachodni	54	30	17	199
Wykształcenie				
Podstawowe	49	22	29	357
Zasadnicze zawodowe	62	21	17	312
Średnie	58	26	17	342
Wyższe	51	33	16	74
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	42	36	22	57
Prac. umysł. niż. szczebla	61	20	19	89
Pracownicy fiz. - umysł.	60	32	8	79
Robotnicy wykwalifikowani	59	27	14	124
Robotnicy niewykwalifik.	73	14	13	71
Rolnicy	49	19	32	74
Pracujący na własny rach.	61	34	5	44
Bierni zawodowo				
Renciści	56	15	29	140
Emeryci	53	23	24	202
Uczniowie i studenci	49	31	20	64
Bezrobotni	54	18	28	88
Gospodynie domowe i inni	49	31	20	52
Pracuje w:				
sferze budżetowej	60	23	17	85
sekt. państw., publicznym	56	30	15	98
sp. właśc. pryw. i państwa	71	20	10	87
sekt. pryw. poza rolnict.	56	29	15	208
prywatnym gosp. rolnym	51	19	30	83
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	61	21	19	239
276 - 399	53	24	23	170
400 - 549	57	23	20	224
550 - 799	50	30	20	153
Powyżej 799 zł	58	26	15	89
Ocena własnych war. mater.				
Złe	60	14	26	299
Średnie	55	24	21	524
Dobre	52	33	14	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	50	30	19	53
Raz w tygodniu	53	24	23	567
Kilka razy w miesiącu	51	25	24	176
Kilka razy w roku	61	23	16	203
W ogóle nie uczestniczy	71	13	16	85
Poglądy polityczne				
Lewica	73	16	11	219
Centrum	59	24	17	334
Prawica	47	37	16	297
Trudno powiedzieć	45	14	41	232

Tabela 7. Jak Pan(i) ocenia, czy posłowie obecnego Sejmu mają umiejętności, kompetencje odpowiednie do tego, by być posłami? 1 - Tak, zdecydowana większość ma takie umiejętności; 2 - Mniej więcej połowa ma takie umiejętności a połowa nie ma; 3 - Tylko nieliczni, niewielka część posłów ma takie umiejętności (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	42	35	15	1085
Płeć					
Mężczyźni	10	43	35	12	514
Kobiety	6	42	35	18	571
Wiek					
18-24 lat	6	51	25	18	151
25-34	9	38	47	6	193
35-44	10	41	36	13	236
45-54	6	49	28	17	182
55-64	8	43	44	6	140
65 lat i więcej	8	33	30	29	183
Miejsce zamieszkania					
Wieś	8	45	29	19	397
Miasto do 20 tys.	11	35	43	11	113
od 21 do 100 tys.	7	48	34	11	249
101-500 tys.	9	35	40	17	209
501 tys. i więcej mieszk.	6	41	45	9	112
Region					
Północny	16	41	30	13	124
Zachodni	5	49	32	14	129
Środkowozachodni	5	49	36	10	175
Środkowy	6	40	37	16	176
Wschodni	7	33	43	19	129
Południowo-wschodni	6	48	27	19	152
Południowo-zachodni	12	35	39	14	199
Wykształcenie					
Podstawowe	8	35	32	26	357
Zasadnicze zawodowe	9	45	33	13	312
Średnie	6	45	41	8	342
Wyższe	17	48	31	4	74
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	16	47	35	2	57
Prac. umysł. niż. szczebla	7	43	43	7	89
Pracownicy fiz.- umysł.	9	43	41	7	79
Robotnicy wykwalifikowani	9	39	36	15	124
Robotnicy niewykwalifik.	7	32	43	18	71
Rolnicy	8	46	23	24	74
Pracujący na własny rach.	11	38	41	10	44
Bierni zawodowo					
Renciści	5	45	27	23	140
Emeryci	8	38	37	17	202
Uczniowie i studenci	4	49	27	20	64
Bezrobotni	9	46	37	8	88
Gospodynie domowe i inni	7	47	30	15	52
Pracuje w:					
sferze budżetowej	8	54	32	6	85
sekt. państw., publicznym	13	36	37	13	98
sp. właśc. pryw. i państwa	9	39	43	9	87
sekt. pryw. poza rolnictw.	8	40	40	12	208
prywatnym gosp. rolnym	8	44	22	26	83
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	9	44	33	14	239
276 - 399	6	42	31	21	170
400 - 549	11	36	41	13	224
550 - 799	10	52	27	11	153
Powyżej 799 zł	10	43	42	5	89
Ocena własnych war. mater.					
Źle	5	39	40	16	299
Średnie	9	42	33	16	524
Dobre	9	46	33	11	261
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	6	35	42	17	53
Raz w tygodniu	8	44	31	16	567
Kilka razy w miesiącu	7	43	41	9	176
Kilka razy w roku	9	38	36	17	203
W ogóle nie uczestniczy	7	39	42	12	85
Poglądy polityczne					
Lewica	8	43	41	8	219
Centrum	9	48	35	8	334
Prawica	11	45	32	13	297
Trudno powiedzieć	3	30	34	33	232